

Umění – architektura, 8. hodina

3. 5. 2018

Konstruktivismus, meziválečná avantgarda,
socialistický realismus

Pojmy: *konstruktivismus, ansámbl,*
socialistický realismus

Exkurze Rajhrad

Čtvrtek: 10. 5. 2018

Skupina A: kolo / sraz na cyklotrase za mostem u

Ronda **(15 km po rovině) v 10:00**

Skupina B: vlak / odjezd z hl. vlak. nádr. v 10:10

(skupinu „vede“ Kaliopi Chamonikola)

Pozn. Když bude pršet, všichni jedeme vlakem.

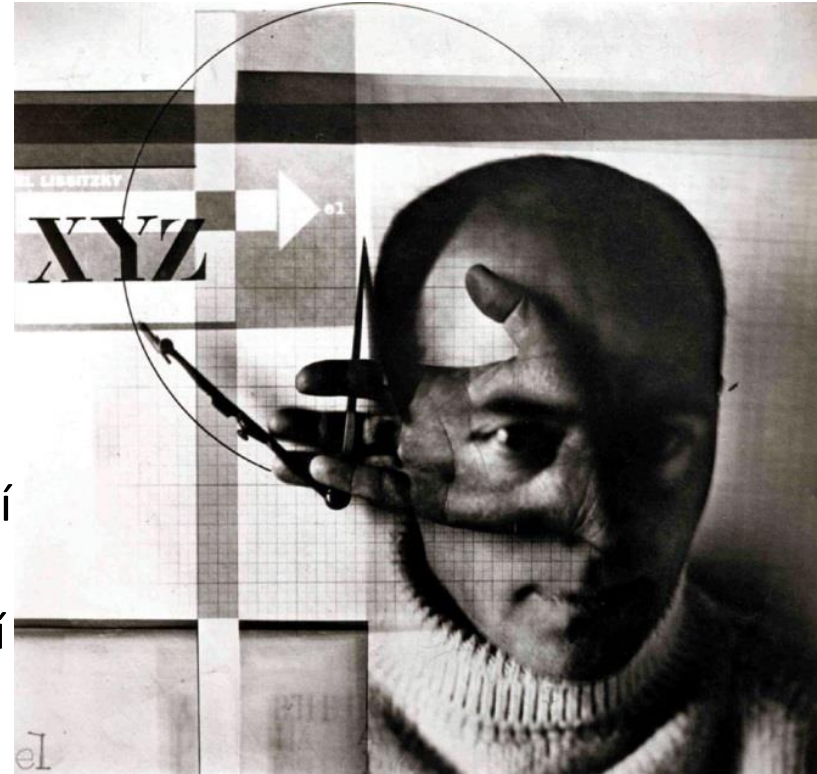
Termíny zkoušek

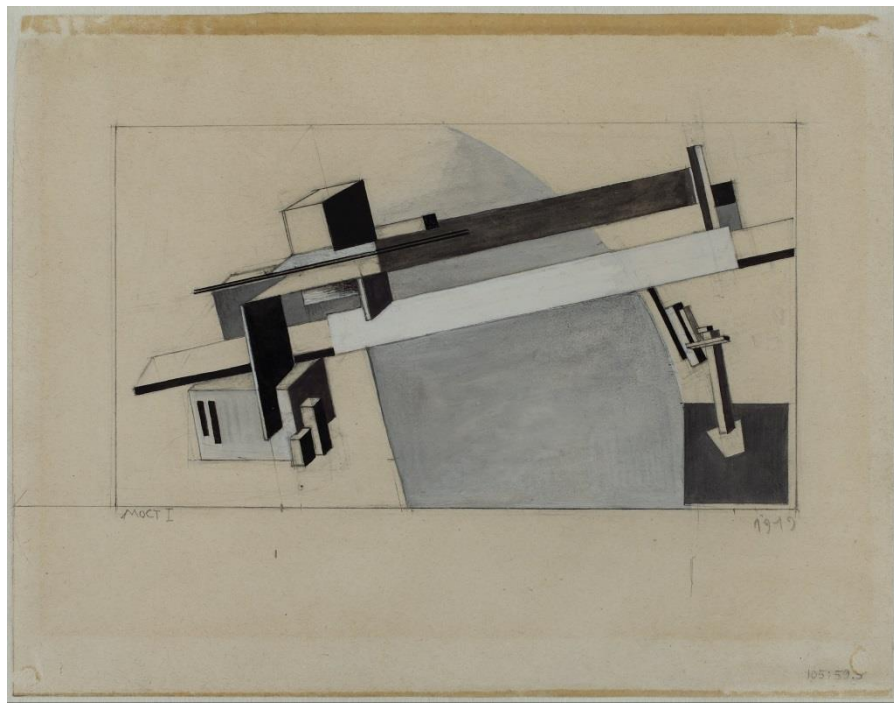
vždy ve čtvrtek ve 12h, uč. 330

- 1. termín: 7. 5. 2018 (pondělí 7. 5. 2018 ve 13:30)**
- 2. termín: 7. 6. 2018**
- 3. termín: 14. 6. 2018**
- 4. termín: 21. 6. 2018**

Konstruktivismus

- **El Lisickij** (1890–1941), spolu s K. Malevičem zakladatel suprematismu (geometrické abstrakce, tj. bezpředmětné umění)
- malíř, architekt, designér, pedagog, architekt (nerealizované projekty), grafický designér a fotograf
- cyklus *Prouny* („projekt pro uvedení nového“) stádium přeměny malby v architekturu, iluzorní geometrické kompozice (dojem prostoru) i prostorové geometrické kompozice vyvolávající dojem malby
- projekt *Žehlička mraků* – ideová utopistická architektura
- vliv na školu Bauhaus

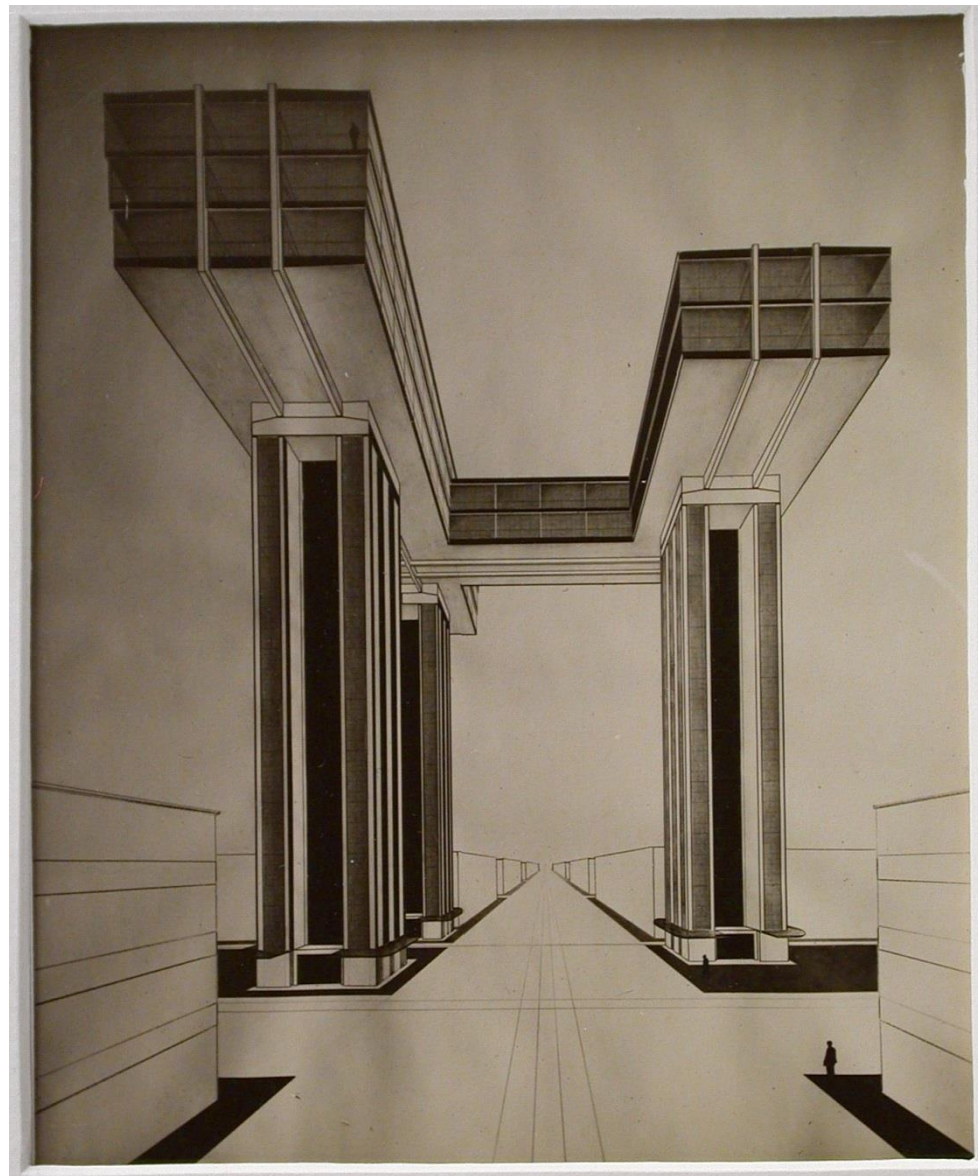
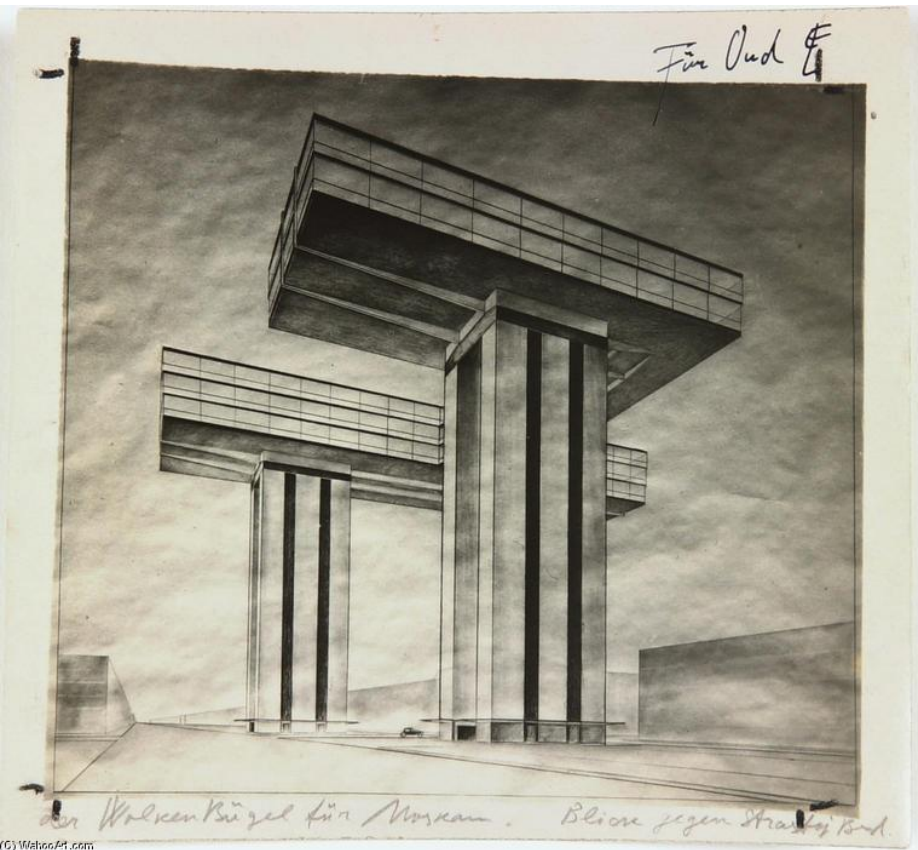

Prounenraum, 1923 (rekonstrukce na základě fotografie 1971)

Žehlička mraků, 1924

თბილისი

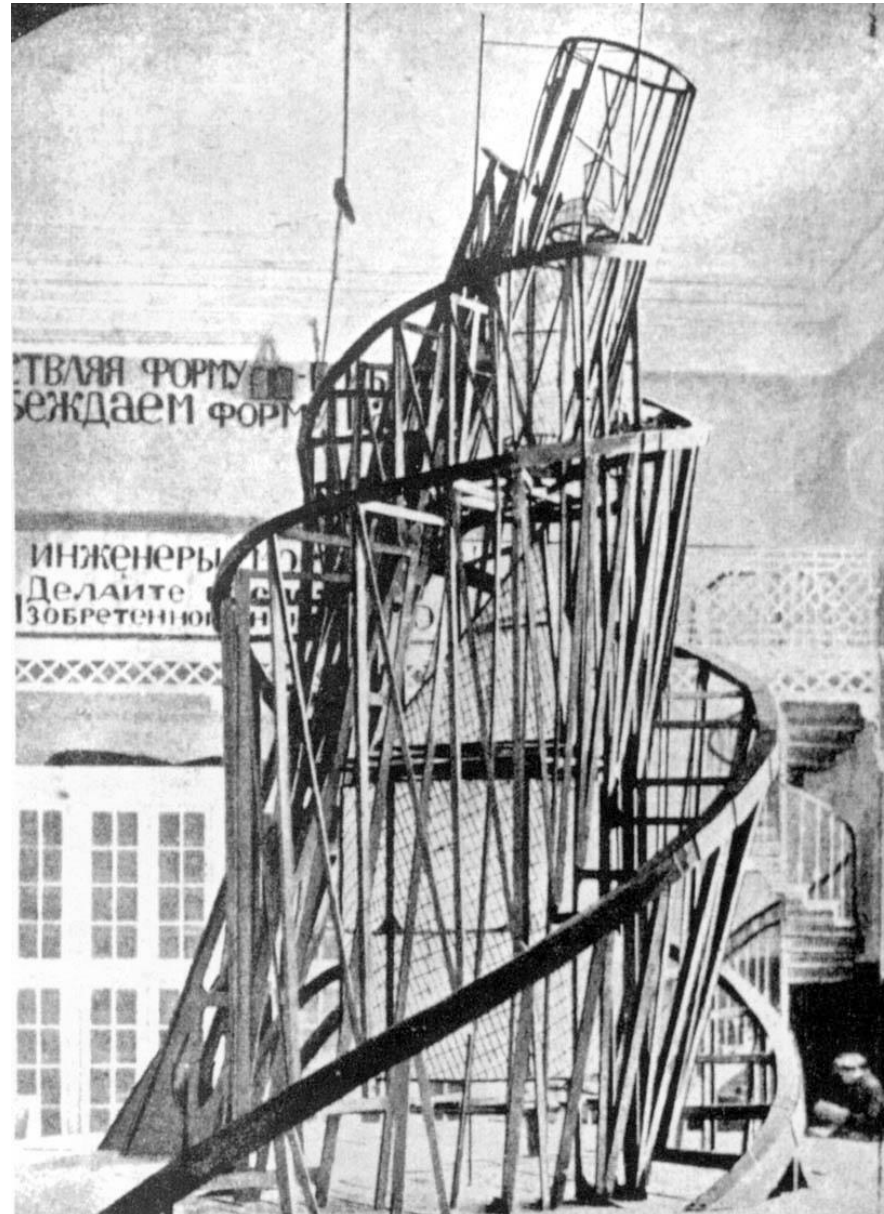

NÁRODNÍ
MUZEUM

VSTUP DO MUZEA

Vladimir Tatlin (1885–1953)

*Věž třetí
Internacionály,
model (1919–20)*

Kurt Schwitters (1887–1948)

německý dadaista a konstruktivista, autor koláží z nalezených předmětů, grafický designér, autor radikálních úprav interiérů, norský exil

vydává časopis *Merz* (1923–1932) s tematickými čísly (prezentuje práce svých kolegů, např. Hans Arp, grafická úprava např. El Lissickij, Jan Tschichold), poslední číslo s přepisem zvukové básně *Ursonate*,

<https://www.youtube.com/watch?v=6X7E2i0KMqM>

Projekt *Merzbau* (první z šesti místností v rodném domě v Hannoveru upravil 1923–1934; zničeno během bombardování v r. 1943, další v Norsku a Lake District)

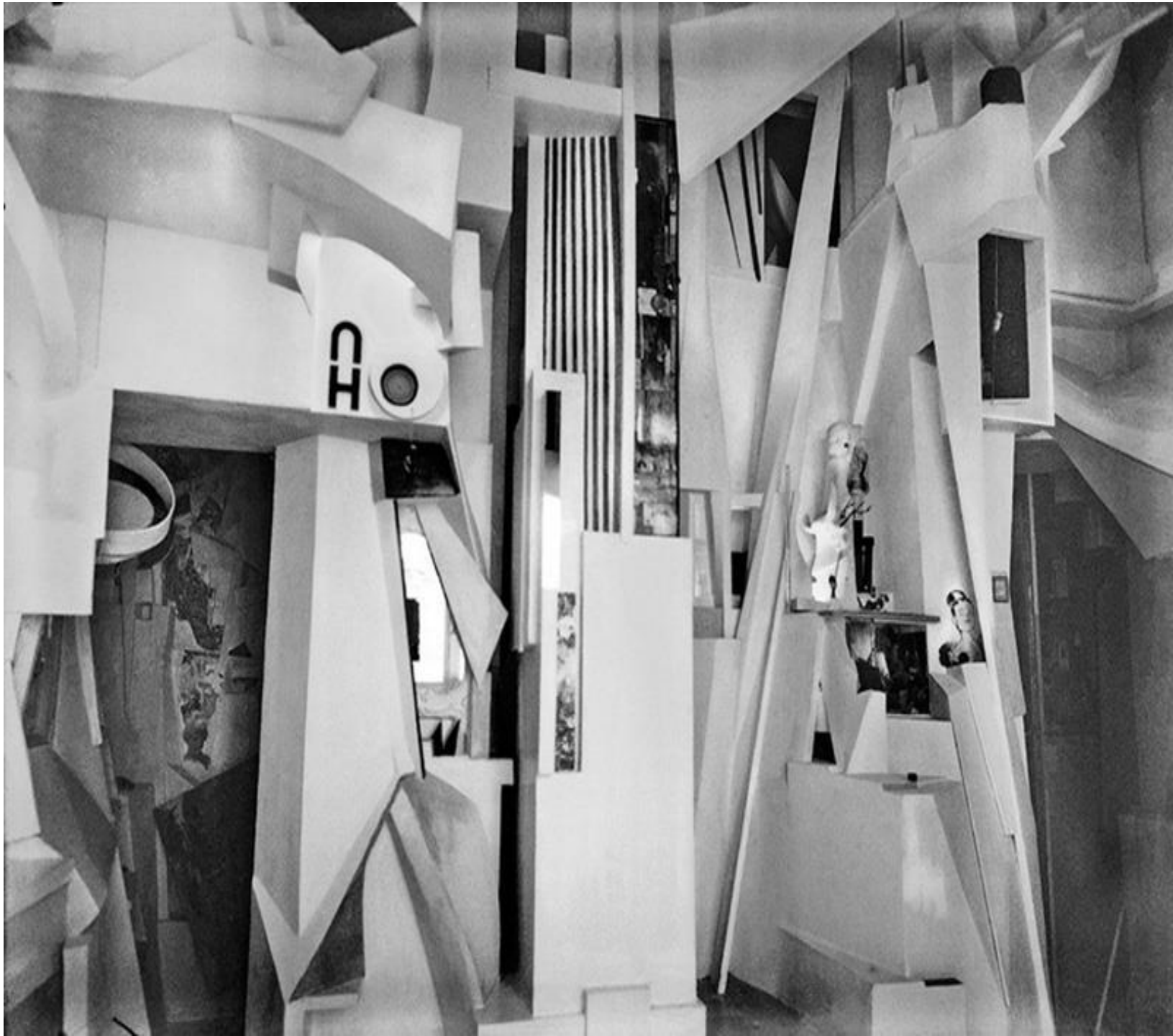

194

Ursonate

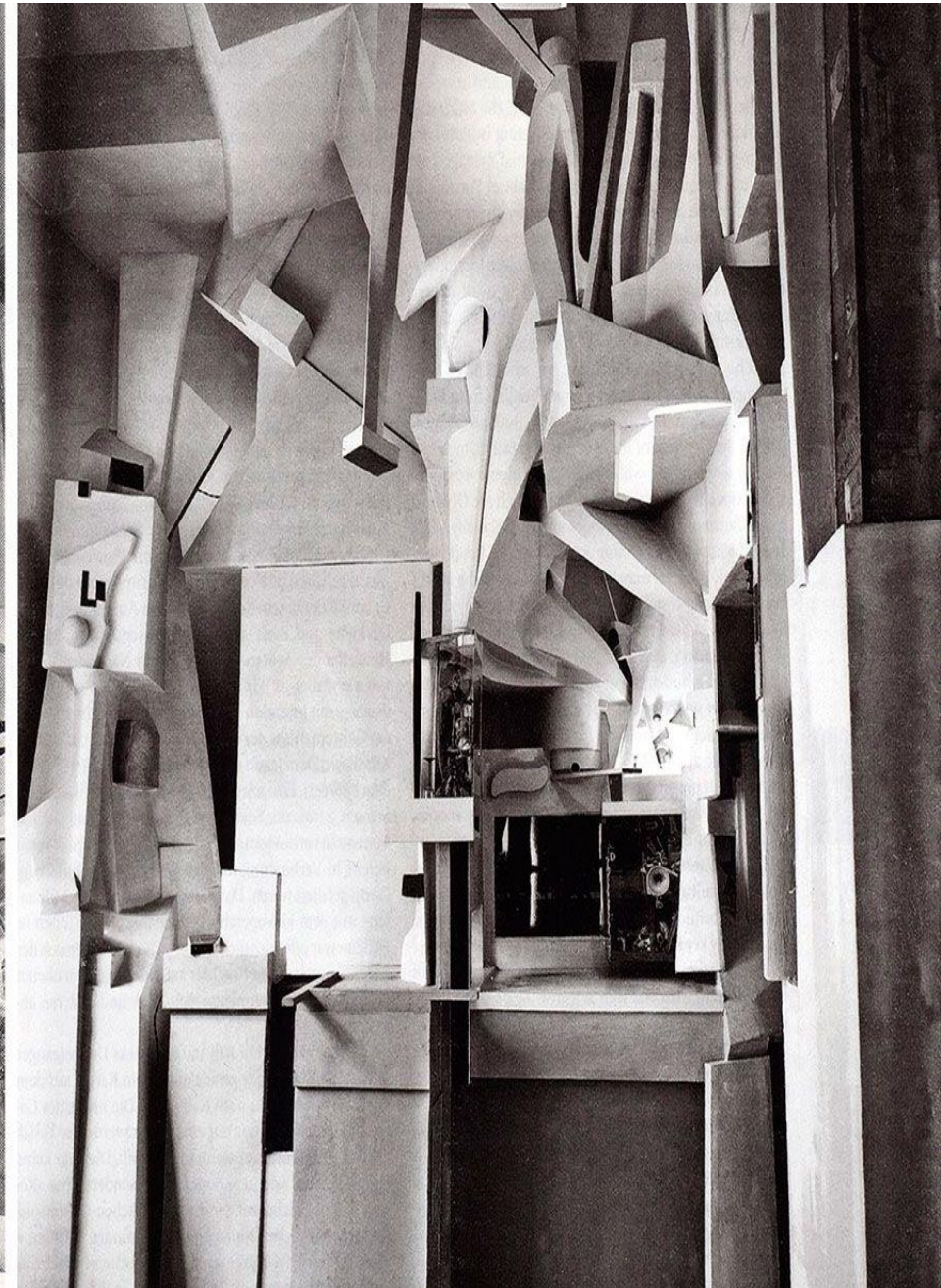
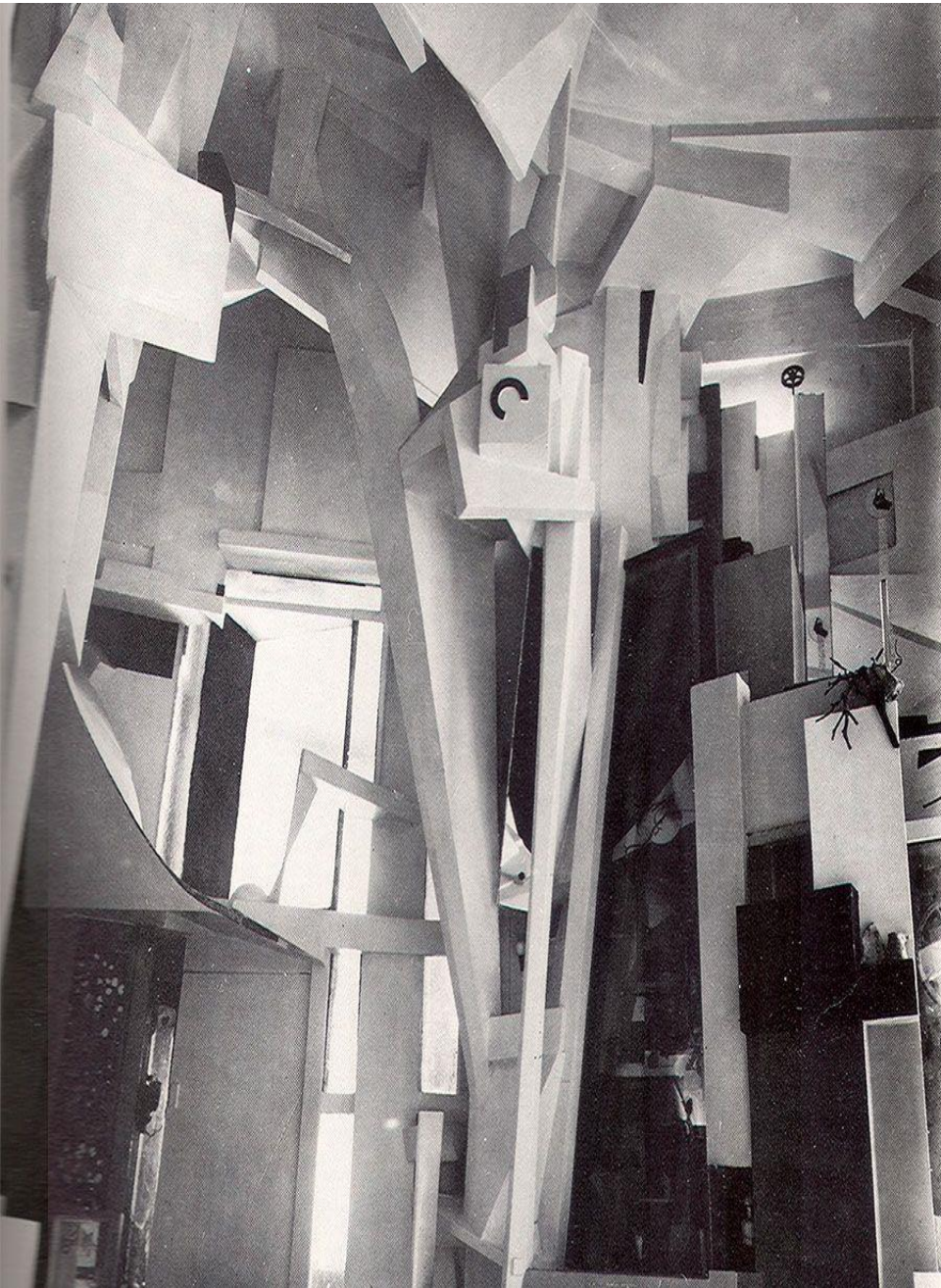
einleitung:	
Fümms bö wö tää zää Uu, pögiff, kwii Ee.	1
Ooooooooooooooooooooooooooooooooooooo,	6
dll rrrrrr beeeee bö, dll rrrrrr beeeee bö fümms bö, rrrrrr beeeee bö fümms bö wö, beeeee bö fümms bö wö zää, bö fümms bö wö tää zää, fümms bö wö tää zää Uu:	(A) 5
erster teil:	
theme 1: Fümms bö wö tää zää Uu, pögiff, kwii Ee.	1
theme 2: Dedesnn nn rrrrrr, li Ee, mpiff tillff too, tillll, Jüü Kaa? (gesungen)	2
theme 3: Rinnzekete bee bee nnz ktr müü ? ziiuu ennze, ziiuu rinnzkrzmüü, rakete bee bee.	3 3=
theme 4: Rrumpff tillff toooo?	4

Merzbau,
1933

Dlouhodobý architektonicko-sochařský projekt / název *Merzbau* odkazuje ke stavbě, ale jedná se o vnitřní přestavbu existující budovy / jeskyně s instalovanými nalezenými a ukradenými předměty / předpokládá nekonečný proces transformace interiéru

Rekonstrukce:
švýcarský designér
Peter Bissegger,
1981–1982 (zadal
kurátor Harald
Szeemann: je to
„pokus o
rekonstrukci“ –
dílo v procesu
rekonstruovat
nelze)

Kurt Schwitters,
Merzbau, 1933,
rekonstrukce:
Peter Bissegger,
1981–1983,
393 x 580 x 460 cm
Sprengel Museum
Hannover © DACS
2007

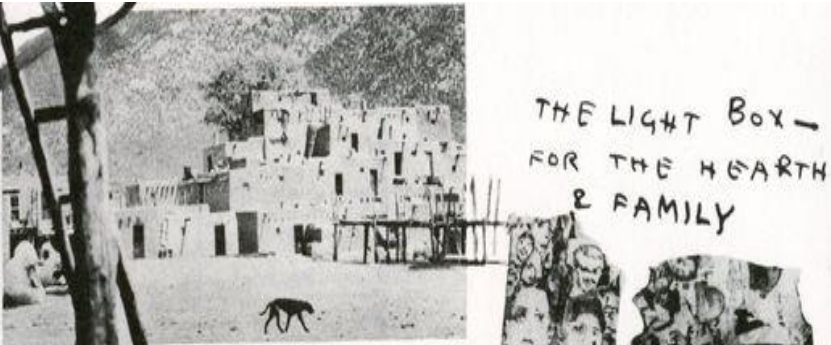

Úsilí o obnovu spolupráce architektů s výtvarníky
výstava *This Is Tomorrow*, Whitechapel Gallery, Londýn 1956

kurátor: Lawrence Alloway

Allison and Peter Smithson, Nigel Henderson and Eduardo Paolozzi Group 6 / The Independent Group

THE LIGHT BOX -
FOR THE HEARTH
& FAMILY

ARTIFACTS & PIN-UPS - FOR HIS VARIATIONAL URGES

THE FROG &
THE DOG - FOR
THE OTHER
ANIMALS

THE WHEEL
& AEROPLANE -
FOR LOCOMOTION
& THE
MACHINE

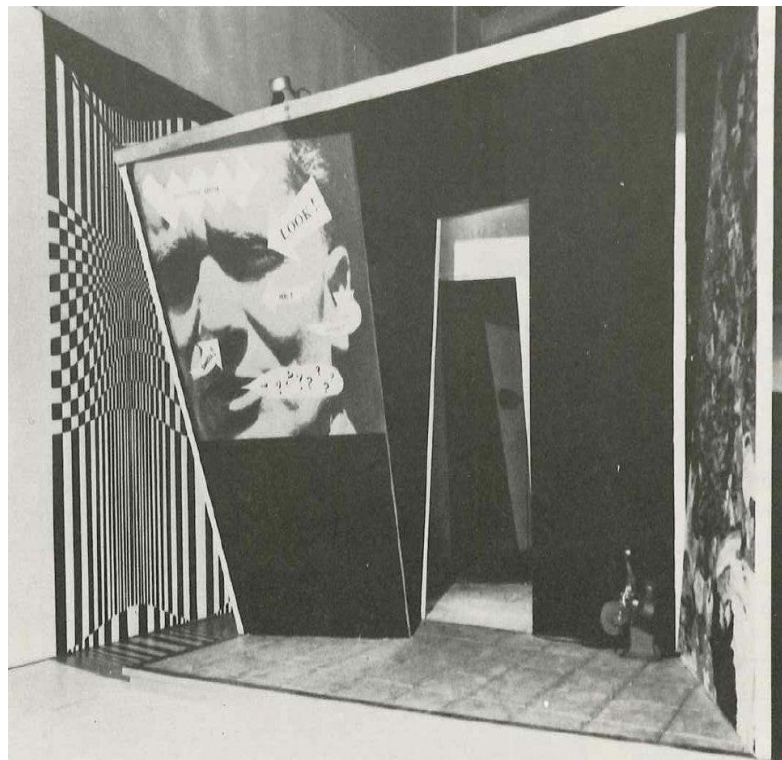
Instalace *Pergola a pavilon*

nalezené objekty
(reminiscence na poválečnou situaci)

písek

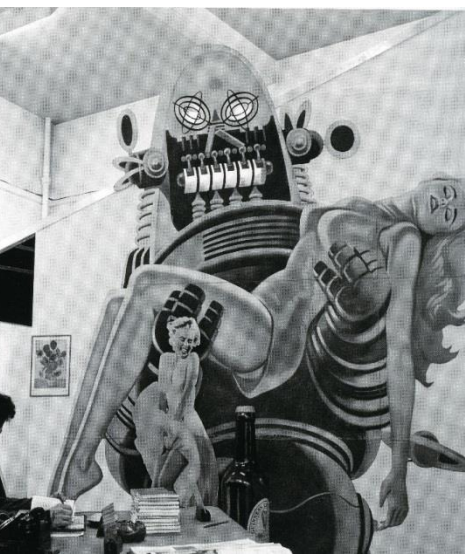

John Voelcker, John McHale a Richard Hamilton **Group 2**

op art / pop art (van Goghovy Slunečnice,
Marilyn Monroe, reklamní billboard pro film
Robbie the Robot, zvuková instalace)

Richard Hamilton, plakát
*Just What Is It that Makes
Today's Homes So
Different, So Appealing?*

Richard Hamilton, pohled do reinstalace výstavy
This Is Tomorrow, Tate Modern, 13. 2. – 26. 5. 2014

Henry Moore (1898–1986)

umělecké dílo se musí osvobodit od architektury (vliv kauzy Charles Holden, prezident Královské akademie výtvarných umění vs. sochař Jacob Epstein / budova ústředí Britské zdravotnické asociace v Londýně)

výtvarný umělec nesmí být závislý na vůli architekta

1957: předseda poroty na pomník pro koncentrační tábor v Osvětimi

Západní vítr, Londýn, 1928, vstup do metra st. James Park / Westminster

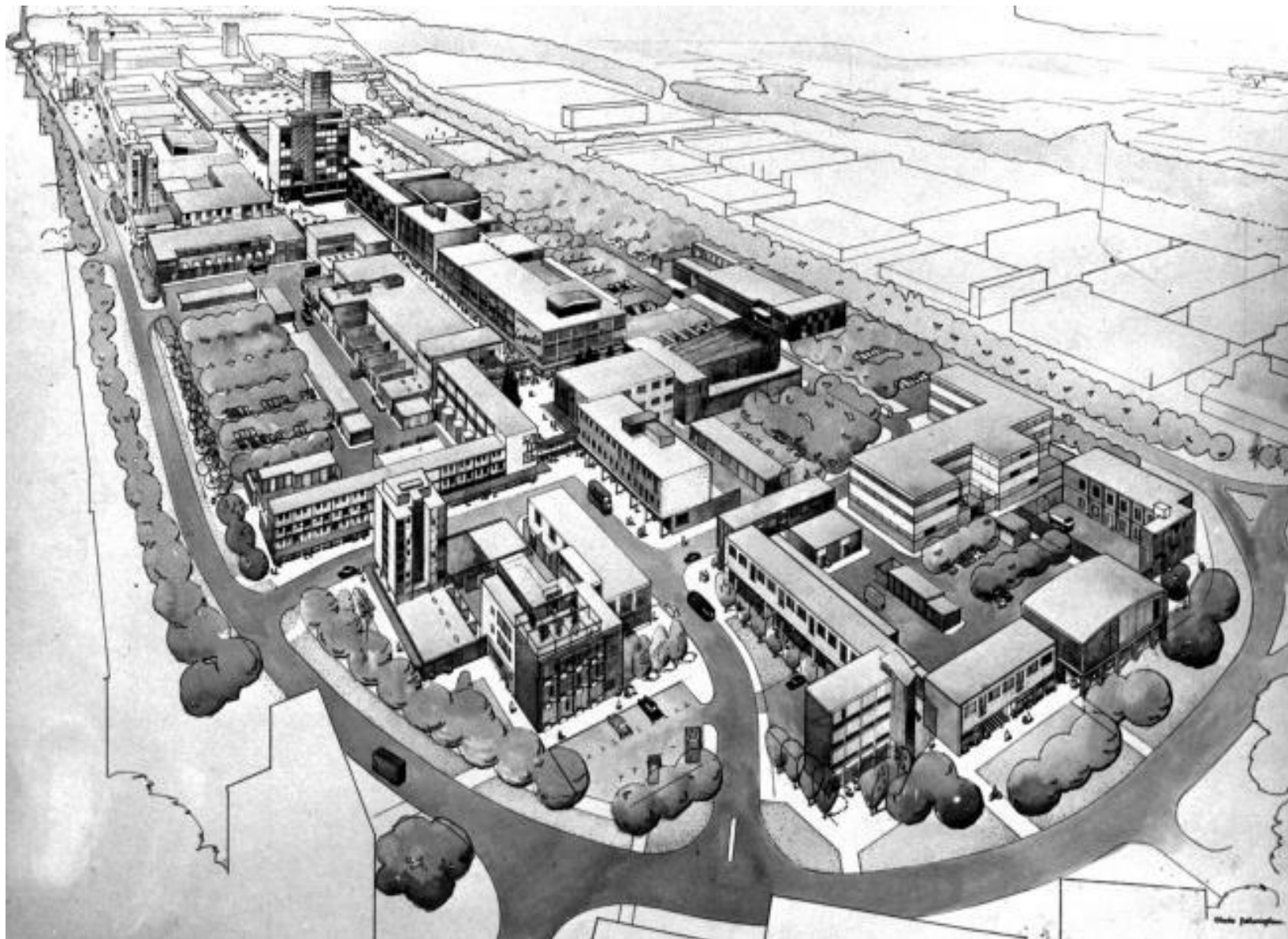
Jacob Epstein, figurální výzdoba budovy centrály Britské zdravotnické asociace v Londýně, the Strand (poničeno v r. 1937, když se stala vlastníkem vláda Jižní Rodhésie)

Henry Moore: takový pomník by byl schopen vytvořit jen Michelangelo nebo Rodin / tragédie rozměrů holocaustu nelze zpřítomnit uměním

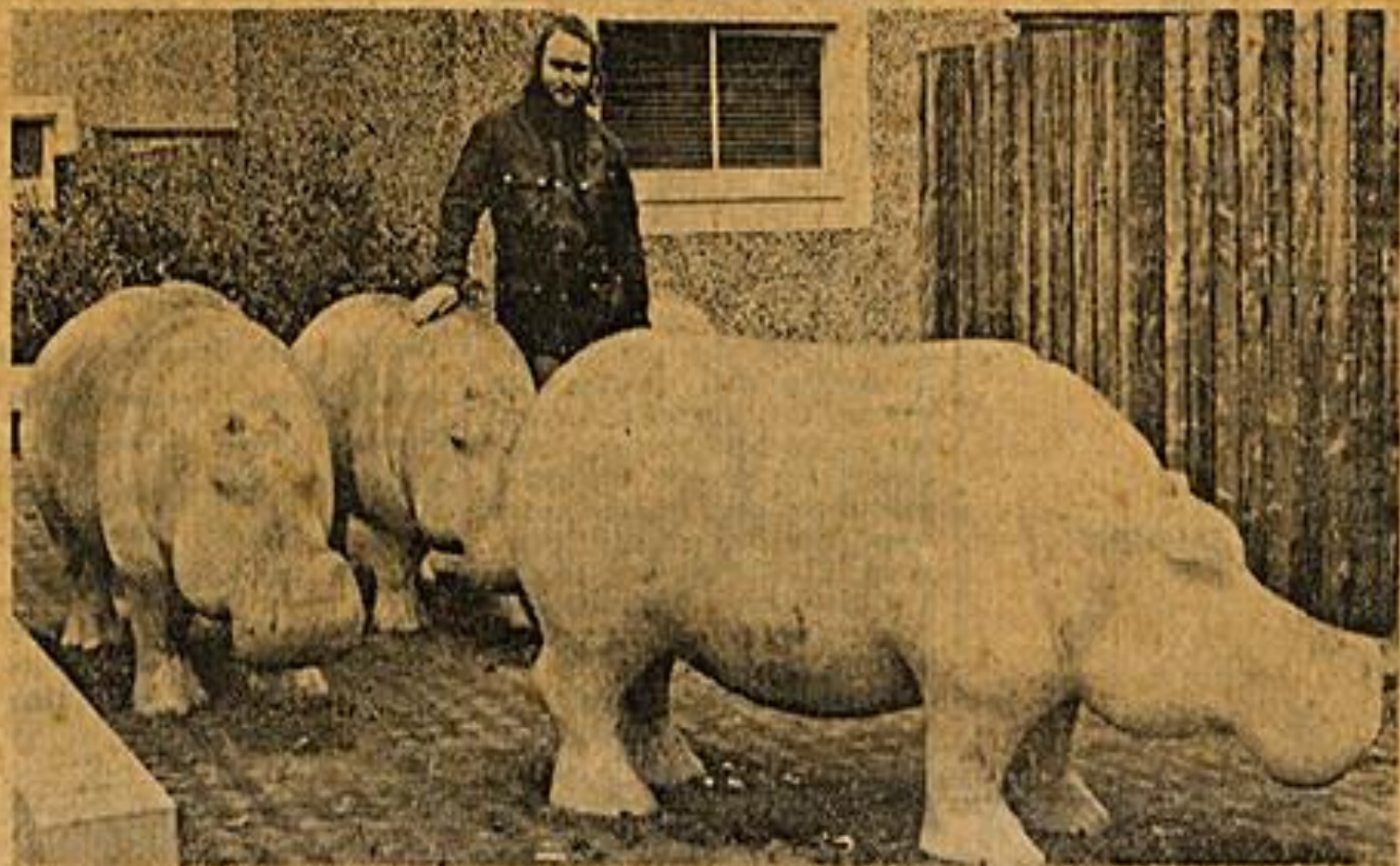
Britská nová města a institut městského umělce (town artist): David Harding a Glenrothes

We Mean
Something

Mr Stan Bonnar, assistant town artist to Glenrothes Development Corporation, who is pictured above with his "family" of concrete hippopotami at Pitteuchar, Glenrothes, has left to join East Kilbride Development Corporation. He is being succeeded by Mr Simon Jones, of Barnet College of Further Education, London.

<https://www.historicenvironment.scot/archives-and-research/publications/publication/?publicationId=89e17a7d-610f-4632-b166-a58400e2347e>

Alan Bold, *Path Poem*, 1976

Victor Pasmore (1908–1998)

Pavilon Apollo (1953), Peterlee britské nové město

Pasmore: „...pavilon Apollo je čistě sochařská forma.“ / tj. architektura bez účelu

Le Corbusier (Charles-Édouard Jeanneret-Gris, 1887, La Chaux-de-Fonds – 1965, Roquebrune-Cap-Martin)

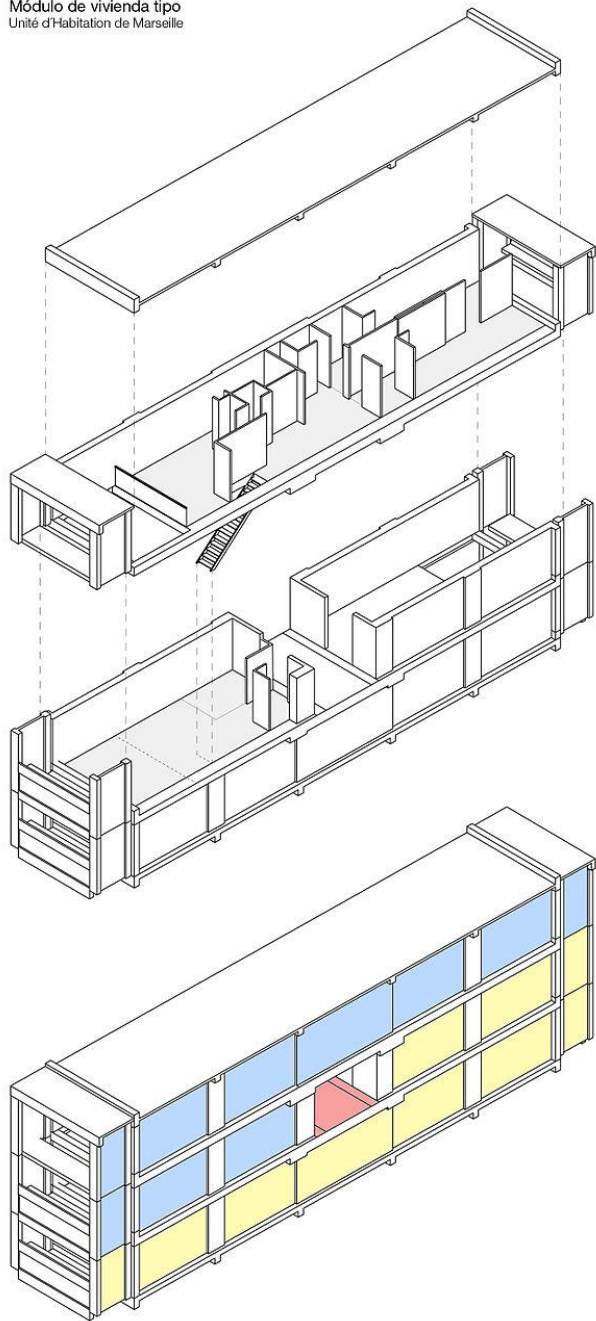
Le Corbusier: „pět bodů moderní architektury“

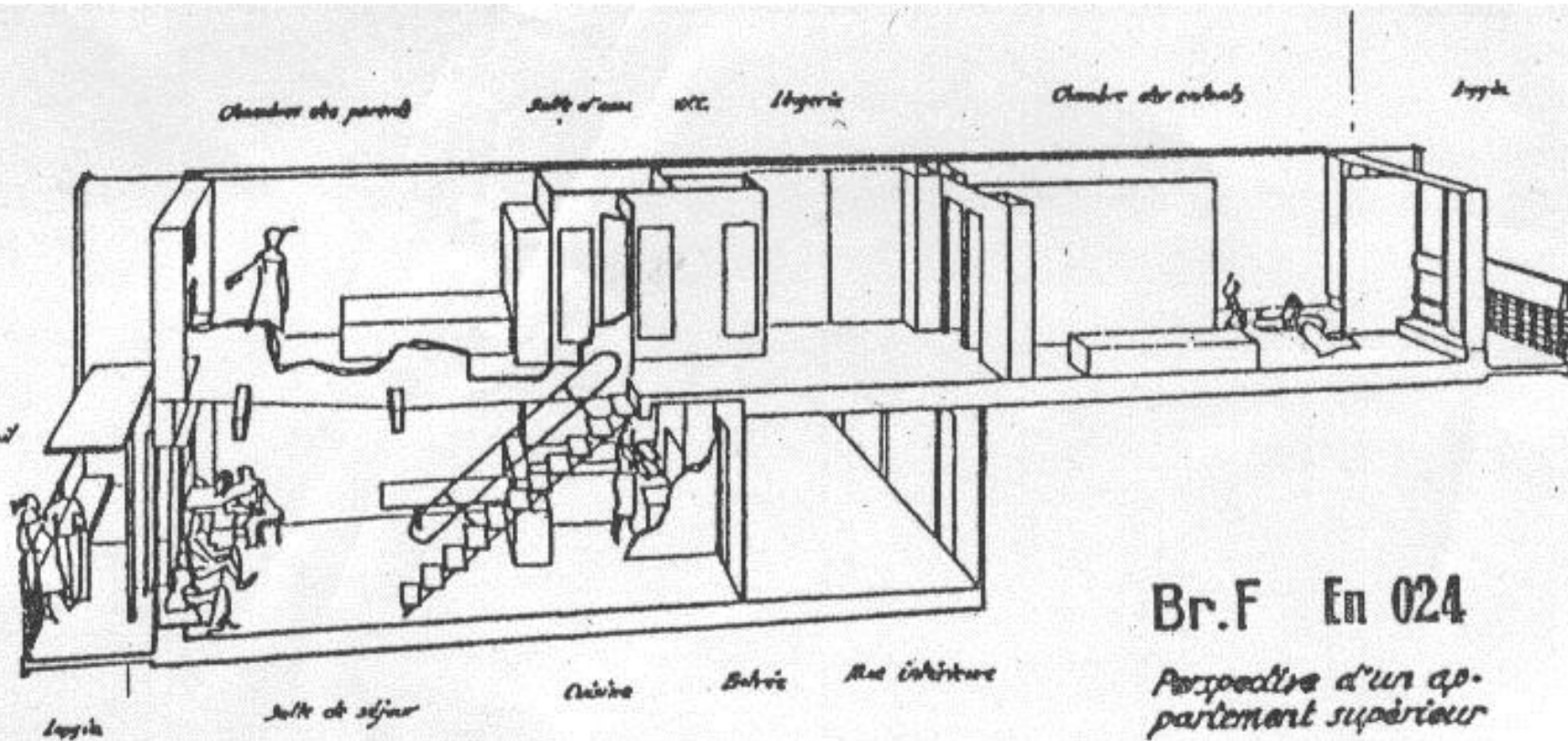
- **sloupy** – stavěním domu na sloupech vzniká v přízemí prostor pro zeleň a volný pohyb
- **střešní zahrady** – plochá střecha umožňuje budovat střešní zahrady nahrazující zeleň, kterou dům zabral
- **volný půdorys** – sloupy nesou hmotnost všech podlaží, což umožňuje volné členění prostoru nenosnými příčkami
- **pásová okna** – systém sloupů umožňuje vést mezi nimi dlouhá průběžná okna
- **volné průčelí** – konzolovitě vyvedené stropy uvolňují průčelí pro řešení oken bez přímé návaznosti na vnitřní dělení prostoru

Le Corbusier – Nadir Afonso, Unité d'habitation, 1947–1952, Marseille

Módulo de vivienda tipo
Unité d'Habitation de Marseille

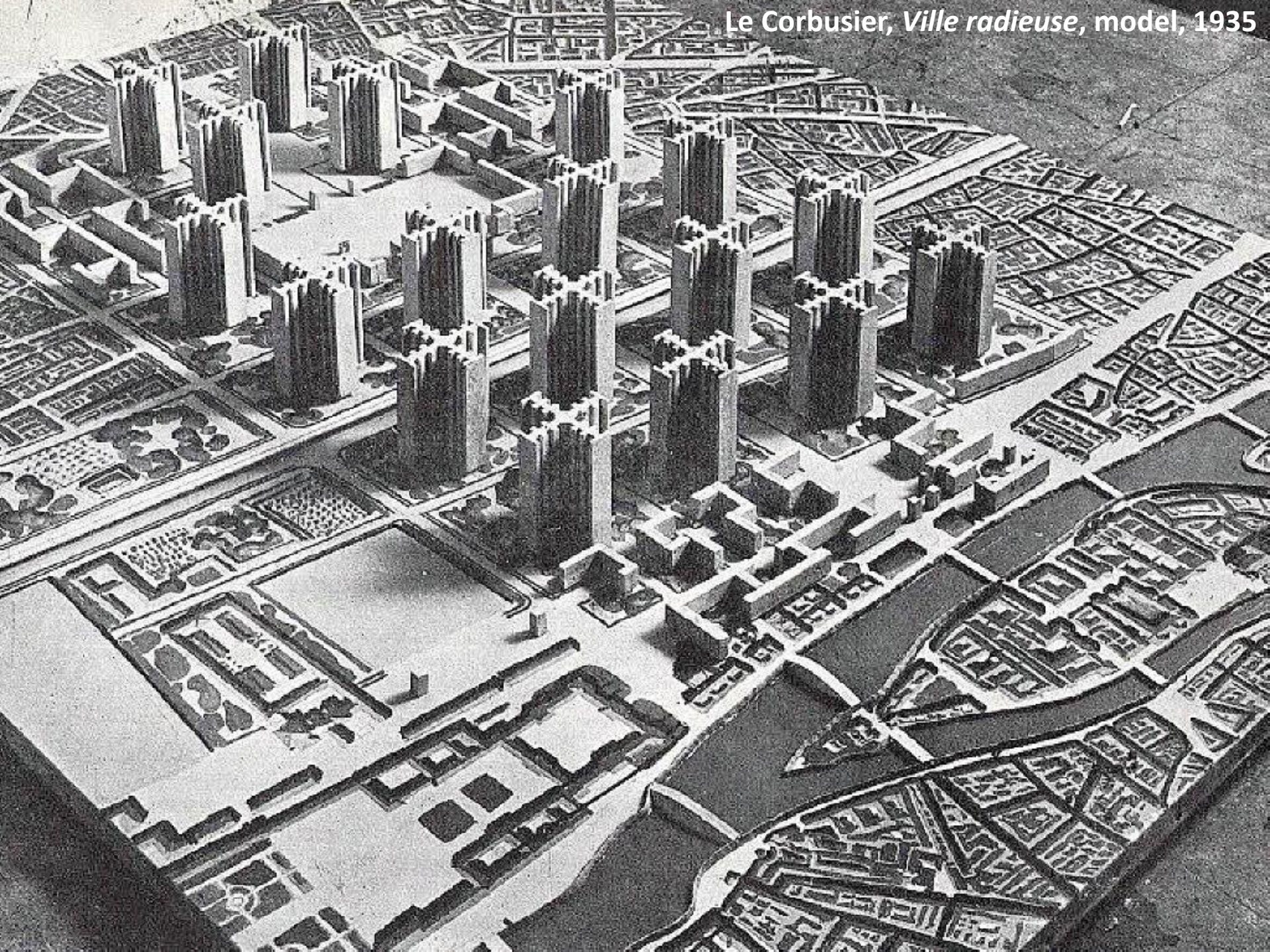
FLC 17322 - œuvre de Le Corbusier : © Fondation Le Corbusier

Br.F En 024

Perspective d'un ap-
partement supérieur

Le Calvarin

Le Corbusier, *Ville radieuse*, model, 1935

Socialistický realismus

- Oficiální výtvarný proud Stalinovy vlády
- 25. října 1917, resp. 7. listopadu 1917 (VŘSR): svržení cara a převzetí moci bolševiky, dobytí zimního paláce v Petrohradu
- 1917–1922: občanská válka (revoluce nebyla přijata celou společností)
- 1922: vznik Sovětské svazu
- V. I. Lenin (1917–1922) – ve vedení KSSS (generální tajemník)
- J. V. Stalin (1922–1953) – ve vedení KSSS (generální tajemník)
- Po smrti Stalina v roce 1953 jej zavrhl Chruščov jako příliš nákladný

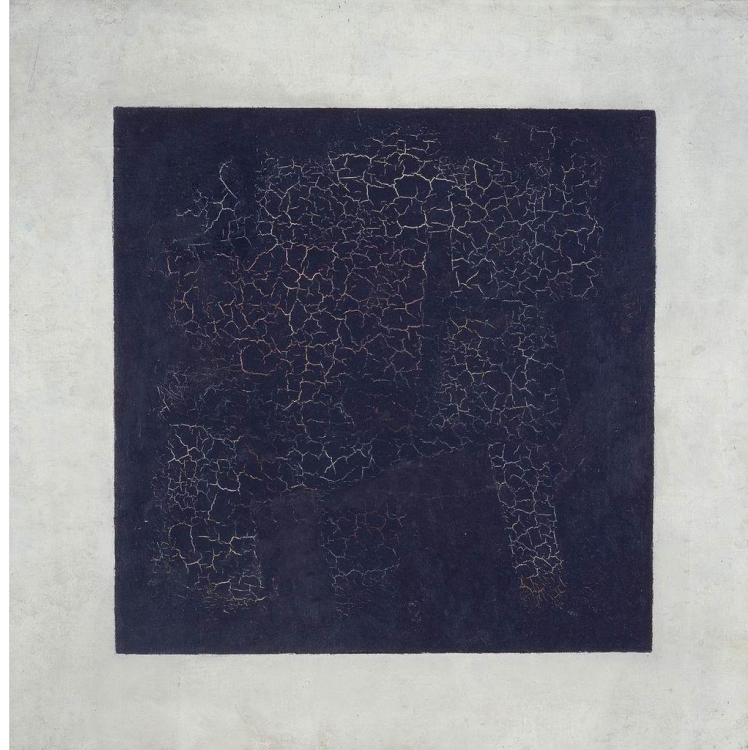
lit.: Martin Strakoš, *Nová Ostrava a její satelity*, Ostrava 2010.

1934: První kongres sovětských spisovatelů

- **Andrej Ždanov** – projev, v němž označil socialistický realismus za oficiální umělecký styl (od této doby násilně prosazován ve všech oblastech kultury)
- do roku 1934 levicově orientované výtvarné projevy modernismu (meziválečná avantgarda, zejm. konstruktivismus) **fungují paralelně** se socialistickým realismem
- Ždanov: *„My bolševici nezavrhneme kulturní dědictví. Naopak si kriticky osvojujeme kulturní odkaz všech národů a dob, a vybíráme si z něj to, co může lidi pracující v sovětské společnosti inspirovat k větším výkonům ve sféře výroby, vědy a kultury.“*

Lit.: Boris Groys, *Gesamtkunstwerk Stalin. Rozpolcená kultura v Sovětském svazu*, Praha 2010.

„(...) pro ideology bolševiků byla nulovým bodem realita a umění minulosti nepředstavovalo živoucí dějiny, vůči nimž bychom se měli definovat, nýbrž skladiště mrtvých věcí, z nichž si lze kdykoliv vzít to, co se jeví dobré nebo použitelné.“ (Gesamtkunstwerk Stalin, s. 63)

Kazimir Malevič: *Černý čtverec na bílém pozadí* (1915)

Ivan Žoltovskij (1867–1959): *Palazzo Tarasov*
(Moskva, 1912)

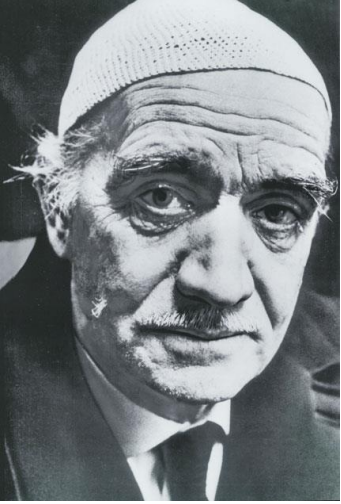
Rezidence důstojníků Rudé armády (Moskva, 1945)

- tradicionalista - postavil se proti secesi
- obdivovatel Palladia – časté cesty do Itálie (sbírka italského umění)
- spolu s Alexejem Sčusevem hlavní osobnosti socialistického realismu

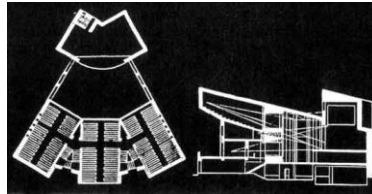
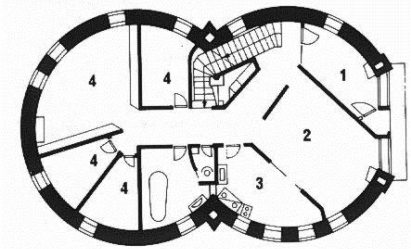
Lev Rudněv: **Palác kultury a vědy** (Varšava, 1952–1955)

Levicová avantgarda násilně potlačena (u nás přerušena funkcionalistická tradice)

Konstantin Melnikov
(1890–1974)

vlastní dům architekta
(1927, Moskva)

Klub pracujících Rusakov
(1927–1928, Moskva)

N. S. Chruščov: projev na Vsesvazové konferenci stavbařů v moskevském Kremlu (7. 12. 1954)

ХРУЩЕВ: - ДАЕШЬ ИНДУСТРИАЛИЗАЦИЮ!

Socialistický Gesamtkunstwerk

syntéza umění a architektury v socialistické výstavbě

Usnesení vlády Československé socialistické republiky č. 355 o řešení otázek uplatnění výtvarného umění v investiční výstavbě ze dne 28. července 1965 (+ příslušné prováděcí pokyny)

Usnesení předsednictva vlády Československé socialistické republiky č. 38 o uplatňování výtvarného umění v investiční výstavbě ze dne 9. února 1978 (nahradilo pravidla schválená vládním usnesením č. 355 z roku 1965)

Viz projekt <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10169621461-vetrelci-a-volavky/> (Pavel Karous a Rozálie Kohoutová, dokument 2008)